

ÇOCUKLAR İÇİN YAZMAK ÇOCUK OYUNCAĞI DEĞİLDİR

Michel Tournier

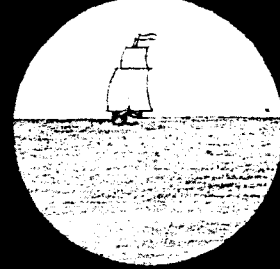
1967'de Vendredi ou les Limbes du Pacifique adlı ilk romanını yayınladım. Bu, yüzyıllardır sayısız uyarlamaları yapılan, Daniel Defoe'nun ünlü Robinson Crusoe adlı yapıtının (1719) yeni bir yazımıydı. Amacım yapıtın aslına olabildiğince bağlı kalarak felsefe, psikanaliz ve etnografideki çağdaş kazanımların tümünü özenli ve gizli bir biçimde yapıta sokmaktı. Bu arada, felsefe öğretmenleri için açılan sınava daha yeni katıldığımı ve içimin dışımın Jean-Paul Sarte ve Claude Levi - Strauss'la dolu olduğunu da eklemeliyim.

Daha sonra romanımı yeniden okuyunca ilk düşüncemden ne denli uzaklaştığımı ve ne denli yetersiz kaldığımı gördüm. Her sayfada felsefe, öykünün önüne çıkmış ve onu gizlemişti. Kitabı daha sıkı bir biçimde, tümüyle öyküsel olaylar ekleyerek ve öyküyü felsefeyle daha derinden dokuyarak yeniden yazmam gerektiğini kavramam uzun sürmedi. Felsefeyi değiştireyecek, fakat saklayacaktım. Böylece, Vendredi ou les Limbes du Pacifique'i bu anlamda taslak olarak kullanıp (ancak tek satır bile kopuya etmeden) Vendredi ou la Vie Sauvage adında yeni bir kitap yazdım.

Kitabın tamamlanması sürprizlerin başlangıcı oldu. Öncelikle, bir çocuk kitabı yazdığımı kavradım. Öykünün kısalığı, arılığı, konunun akışı kısaca herşey bu kitabı sözcüğün tam anlamıyla geleceğin bir «klasiği» yapmıştı; sınıfta okunan türden bir klasik. Ardından ikinci sürpriz geldi; basımcı bulamıyordum. Bu arada çocuk kitabı yayıncılarının ya da büyük yayınevlerinin çocuk yayını bölümlerinin nasıl işlediğini gördüm. Vendredi ou les Limbes du Pacifique bir düzine yabancı firma tarafından basılmıştı. Gençler için ayrı bir bölümü olan yayınevlerinin hepsi Vendredi ou la Vie Sauvage'ı sözbirliği etmiş gibi toptan reddettiler. Neden?

MICHEL TOURNIER, Fransız yazarı. Önemli yapıtları; Vendredi ou les Limbes du Pacifique (1967), Goncourt ödüllü kazanan Le Roi des Aulnes (1970), Les Météores (1975)'dir. Pierrot ou les Secrets de la Nuit (1979) gibi çocuk kitapları da vardır.

«Cuma bir ağacın tepesine tırmandı. Teleskopu, artık iyice görünen gemiye ayarladı.» Bu sözler Michel Tournier'in «Vendredi ou La Vie Sauvage» adlı yapıtından alınmıştır. Cuma Avrupa'ya gitmek için bir gemiyle adadan ayrılırken Robinson adada kalmaya karar verir. Daniel Defoe'nin Robinson Crusoe (1917) kitabının temasını derinlemesine inceleyerek yazdığı ilk kitabı Vendredi ou Les Limbes du Pacifique (1967) ile yetinmeyen Tournier öyküyü yeniden ve daha yoğun bir biçimde yazmaya koyulur. Yeni yapıt Vendredi ou La Vie Sauvage, 1971'de yayınlandığında yazar beklediği bir sonuçla karşılaşır. Ortaya bir çocuk kitabı çıkmıştır.

© Georges Lemoine Gallimard - Jeunesse yayınevinin izniyle.

Çünkü çocuk kitapları piyasasına; yazımda yaratıcılığa ambargo koyan yasaların hüküm sürdüğü bir anlayış egemendir.

Bu yasalar, kökleri XIX. yüzyıla ve Victor Hugo ile kraliçe Victoria'ya dek uzanan, mitolojiden kaynaklanan, tutucu görüşün savunucularıdır. Amerika'da çocuk yazım alanında uzun süredir, Walt Disney «fabrikasının» egemenliği hüküm sürüyordu. Uzman yayınevlerinin belli bir kesimi, kitap derneklerinin ya da «ailelerin» sürekli denetimi ve baskısı altındaydı. Denetleyenler fısıltı gazetelerinin epey iş gördüğü yaygın bir şebekeler oluşturmuşlardı. Bu sansürün gereklerine uymayan bir çocuk kitabını bekleyen tehlike, yalnızca basının ya da kitapçıların onu boykot etmesi değil, aynı zamanda kitabı yayınlayanların diğer bütün yayınlarının da «kara listeye» girmesidir. Özgün ve yaratıcı her çalışma, okuma - değerlendirme bölümlerince geri çevrilir.

Çoğu zaman, herbirinin özel yayıncıları olan, kalıplara uygun diziler yayınlanır ve sözde yazarlar bıkıp usanmadan önceden programlanmış yazılar üretirler.

Her dizinin okuyucusunun yaşı, cinsiyeti ve sosyal konumunu belirlemiştir. İşleyiş genellikle siyasal ya da dinsel bir ideolojinin egemenliğindedir. Özgün (böylelikle

diğerlerine benzemeyen) bir yapıtın talihsiz yazarı, bu yerlerden birinin kapısını çalacak olursa nezalet gereği, yapıtı birkaç gün bekletilir ama hiç bir zaman okunmaz!

Bütün bunlar on yıl önceydi. Romanlarımın başarısı sonunda kimi yayıncılar Vendredi ou la Vie Sauvage'in basımını kabul ettiler. Ancak bunların çoğu yalnızca edebiyat kitapları basıyordu ya da öncül yayıncıydı; çocuk kitapları konusunda deneyimleri yoktu.

Bu olay bana «Çocuk kitaplarından söz etmenin gereği var mı?» sorusunu düşündürdü. Çocuklar için yazılan Viktorya dönemi masallarıyla aynı dönemde ortaya çıkan gençlik yayınları düşüncesi yeni bir olgudur. Peki Perrault'nun La Fontaine'in masalları ya da Lewis Carroll'un Alice'i için ne düşünmeli? Ya da Grimm ve Anderson'un öyküleri, doğu efsaneleri, Selma Lagerlöf'ün Nils Holgerson'u, Saint Exupéry'nin Küçük Prensi gibi klasikler hakkında ne demeli?

Öncelikle, Selma Lagerlöf'ün dışında, bu yazarların hiçbirinin doğrudan çocuklar için yazmadığını söylemek zorundayız. Ancak hepsi de öylesine özlü, öylesine güzel ve anlaşılır yazıyorlardı ki hemen herkes, hatta çocuklar bile rahatlıkla okuyabiliyordu.

Olayın en can alıcı yanı, çocuklar tarafından bile okunabilir olma